

В І Д З И В

офіційного опонента про дисертацію Миколаєнко Надії Миколаївни
**“Формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх
видань у процесі фахової підготовки”**

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дослідження зумовлена тим, що в епоху інформаційних технологій, безперервного зростання потоку інформації виникає потреба оптимізації джерел її отримання у загальному контексті сучасних форм нагромадження, зберігання, трансляції та передавання знань новим поколінням. Проблема дослідження актуалізується й у зв'язку зі зменшенням ролі книги у процесі пізнання навколишнього світу дитиною. Тому перед освітою постає завдання покращення практичної підготовки майбутніх редакторів дитячих освітніх видань як вагомого фактору, що впливає на підвищення якості дитячої книги. Здобувачка підкреслює, що на етапі трансформації книжкової продукції наявний рівень "редакторського портфелю" як комплексного показника ефективності професійної діяльності фахівців редакторсько-видавничого профілю не відповідає їх реальному потенціалу у розв'язанні актуалізованої проблеми. Виконання окреслених завдань є можливим за умови вдосконалення процесу професійної підготовки фахівців редакторсько-видавничого профілю шляхом формування їхньої професійної культури. Тому здобувачка і досліджувала проблему формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки, яка відповідає вимогам сьогодення.

Отже, тема дисертаційного дослідження Н.М. Миколаєнко є актуальною. Це підтверджується й чітко визначеними суперечностями обраної проблеми, глибоке усвідомлення якої дало змогу здобувачці правильно сформулювати об'єкт і предмет, поставити адекватні мету й завдання дослідження, із нових позицій підійти до висвітлення низки питань, відшукати способи їх розв'язання. Для цього використано комплекс теоретичних, емпіричних та статистичних наукових методів.

Унаслідок ґрунтовного аналізу вітчизняного й зарубіжного досвіду книжкових заходів як соціокультурного феномену популяризації дитячої книги, здобувачка констатує, що урахування особливостей прогностичної діяльності редакторів, дозволяє налагоджувати контакти між суб'єктами книжкового ринку, сприяє підвищенню якості підготовки й поліграфічного виконання книги, продукує якісно новий рівень представлення книги на українському й міжнародному ринку, допомагає пропагувати культуру читання серед дітей і дорослих. Пов'язавши це з формуванням професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань, Н.М. Миколаєнко доводить необхідність підвищення якості дитячих видань з урахуванням сучасних умов книжкового ринку.

Цікавою й плідною нам видається методологія вивчення проблеми формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки, зокрема діалектику визначено як науково-філософський метод пояснення та опису найбільш загальних законів розвитку природи, суспільства та людської свідомості. На загальнонауковому рівні у межах дослідження використано системний, особистісний і діяльнісний підходи. Конкретний рівень методології дослідження представлено культурологічним, інформаційним, професіографічним, аксіологічним і герменевтичним підходами.

Здобувачкою досліджено історію становлення та розвитку дитячих освітніх видань на основі аналізу фахової літератури й представлено авторську періодизацію, яка включає періоди: I – зародження процесу книготворення (загальні світові ознаки – X ст. – кін. XIII ст.); II – появи книгодрукування (розвиток світських і релігійних видань – XIV ст. – XVII ст.); III – становлення та розвитку дитячих видань у контексті урізноманітнення їх типології, тематики, жанрів – XVIII ст.–XIX ст.); IV – розширення спектру дитячих видань на книжковому ринку (XX ст. – XXI ст.).

Заслугою здобувачки слід вважати і конкретизацію та уточнення змістового навантаження таких дефініцій дослідження, як: "дитячі освітні

видання", "редакторська діяльність", "професійна культура редакторів дитячих освітніх видань". У результаті, поняття "*професійна культура майбутніх редакторів дитячих освітніх видань*" тлумачиться як інтегральна характеристика професійного розвитку фахівця, що ґрунтується на засвоєнні та використанні цілісної системи професійних знань, умінь і навичок та зумовлює необхідність підвищення якості книжкової продукції для дітей.

Результатом теоретичного і методологічного аналізу досліджуваної проблеми є наукове обґрунтовано структури професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань, яка складається із таких компонентів: *професійно-когнітивний, особистісно-смісловий, креативно-діяльнісний, культурно-етичний*. Доведено, що взаємозв'язок усіх компонентів визначає ефективність формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань в умовах підвищення якості друкованої продукції.

Достатньою за обсягом й цілком логічною є емпірична частина дослідження. Переконає висновок здобувачки щодо результатів констатувального етапу експериментальної роботи, про доцільність застосування моделі формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки.

Для успішного розв'язання проблеми здобувачкою здійснено теоретичне обґрунтування і експериментальна перевірка моделі формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки, зокрема визначено її блоки: *цільовий* (відображає соціальне замовлення, мету, завдання підготовки); *змістовий* (включає теоретичну та практичну підготовку студентів, яка відбувається у ході вивчення навчальних курсів і складається з ряду блоків: гуманітарного, соціально-економічного; природничо-наукового; професійного, практичного та змістового ядра – спецкурсу "Професійна культура редакторів дитячих освітніх видань"); *операційний* (охоплює систему форм, методів і засобів формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань); *результативний*

(включає контроль, самоконтроль, оцінку та самооцінку сформованості професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань).

Формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань здійснювалось на трьох етапах: підготовчому, процесуально-діяльнісному, результативному. Для виявлення ефективності формувального експерименту були розроблені критеріїв та показників досліджуваного явища на основі обґрунтованої авторської структури професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань, зокрема мотиваційний, змістовий, операційний критерії їх показники та репродуктивний, конструктивний, творчий рівні сформованості професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань.

Отже, дослідження має наукову новизну. Його практичне значення також безсумнівне, оскільки завдяки експериментальній апробації моделі формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки в студентів підвищився її рівень. Це підтверджується відповідними статистичними розрахунками й довідками про впровадження результатів дослідження.

Цінними для педагогіки вищої школи є напрацювання здобувачки щодо підготовки та реалізації спецкурсу "Професійна культура редакторів дитячих освітніх видань" для студентів редакторського профілю; публікації навчальних посібників "Редакторський словник", "Дитячі освітні видання: від поняття до класифікації"; започаткування видання науково-методичного журналу "Редакторська скриня" як навчально-методичного друкованого засобу редакторсько-видавничого фаху ННІ філології та журналістики ЖДУ імені Івана Франка.

Вірогідність отриманих результатів і висновків забезпечено ґрунтовним аналізом значного обсягу інформаційних джерел, доцільно вибраними й використаними методами дослідження, репрезентативністю вибірки, досягнутою ефективністю експериментальної роботи.

Зміст дисертації органічно доповнюють і конкретизують додатки.

Проведений аналіз рукопису дисертації та публікацій повністю відображають її основні положення й результати, що дає підстави розглядати дослідження Миколаєнко Надії Миколаївни як завершений і цілісний доробок з важливої для вітчизняної професійної освіти проблеми.

Матеріали дисертації можна рекомендувати для застосування викладачам вищих навчальних закладів з метою вдосконалення змісту і процесу професійної підготовки редакторів, а також фахівцям редакторсько-видавничого профілю.

Вищесказане свідчить, що представлене дисертаційне дослідження є завершеним, а зроблені в ньому узагальнення та висновки теоретично обґрунтовані. Його зміст узгоджується з основними положеннями висвітленими у змісті автореферату. Основні результати дисертаційного дослідження в повному обсязі викладені у наукових фахових виданнях. Зокрема, здобувачка має 36 одноосібних публікацій, серед яких: 6 статей у провідних наукових фахових виданнях України; 2 – у зарубіжних фахових періодичних виданнях, 1 розділ колективної монографії, 2 навчальних посібника, 3 навчально-методичних журнали "Редакторська скриня", 23 статті – у збірниках наукових праць і матеріалів науково-практичних конференцій.

Підкреслюючи достовірність наукових здобутків дисертантки, доцільно вказати на окремі зауваження та висловити побажання.

1. У першому розділі здійснено теоретичний аналіз досліджуваної проблеми, зокрема і потлумачено поняття "дитячі освітні видання". В ньому мали б бути проаналізовані і базові поняття дослідження, що представлено у параграфі 2.1.

2. Параграф 2.2 краще поділити на два, в першому обґрунтувати структуру, а в другому критерії, їх показники та рівні.

3. У другому розділі проаналізовано авторський спецкурс, але хіба тільки одним спецкурсом можна сформувати професійну культуру майбутніх редакторів дитячих освітніх видань, бажано було б цілісно, в окремому

параграфі проаналізувати зміст формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки.

4. У ході представлення практико орієнтованих заходів упровадження розробленої моделі формування професійної культури редакторів дитячих освітніх видань слід було б більше уваги приділити аналізу форм і методів, які забезпечують підвищення її рівня для фахівців відповідного профілю – редакторів, про що заявлено у предметі дослідження.

5. У загальних висновках бажано було б представити кількісний аналіз результатів експериментального дослідження, які доводять ефективність авторської моделі формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки.

Проте зазначені зауваження не зменшують високу наукову значущість дисертаційного дослідження, яке є концептуальним, цілісним, системним, завершеним, що робить вагомий внесок у розвиток теорії та методики професійної освіти.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження теоретично і методологічно обґрунтовано, має безперечну наукову новизну, теоретичну і практичну значущість, є завершеним самостійним дослідженням, повністю відповідає вимогам ДАК України до кандидатських дисертацій, а її автор Миколаєнко Надія Миколаївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
заступник директора з наукової роботи
Інституту педагогічної освіти і освіти
дорослих НАПН України

Л.О. Хомич